

genetiivissä). Nominatiivikin on silti katsottava mahdolliseksi. (Passiivimuotoisen predikaatin hallitsemassa rakenteessa se tuntuu suorastaan luontevammalta: *Kuin-ka vanha hänen väitetään olevan?*).

4. Predikaatin numerus eräissä predikaatiivilauseissa.

a) Seuraavan tyyppisissä lauseissa näkee kahtalaista käytäntöä: *Seuraava aihe oli ~ olivat Suomen rauhanneuvottelut, Tuotannon ensimmäinen edellytys on ~ ovat riittävät henkiset resurssit*. Predikaatin numerus voi siis määräytyä joko alkuasemaisen (yks. nominatiivimuotoisen) tai jälkiasemaisen (mon. nominatiivimuotoisen) substantiivin mukaan. Kumpaakin käyttöä pidettiin hyväksyttävänä.

b) Yksikkömuotoista kopulaa tapaa usein silloinkin, kun edellä on mon. nominatiivimuotoinen subjekti ja jäljessä yks. nominatiivimuotoinen predikaatiivi: *Penkinpainajaiset on ainutkertainen juhla kullekin, Maataloushinnat on keskeinen kysymys*. Tätä tyyppiä ei suositella huolelliseen yleiskieleen. Myös monikkomuotoisen predikaatti (*Maataloushinnat ovat keskeinen kysymys*) tuntuu aivan luontevalta, ja jos yksikkö hyväksyttäisiin alkuasemaista monikollista subjektiä seuraavan predikaatin numerukseksi tässä erikoistapauksessa, voisi seurauksena helposti olla vieremä, jolla ei ole enää rajoja.

## Pentti Haanpään luonnehdintaa

»— — intomielinen moraalisen näkökäsityksen sävy oli — — opettajallani Lauri Hakulisella 1950-luvulla, kun hän Kotikielen Seuran kokouksessa ivallisesti arvosteli Pentti Haanpäästä II infinitiivin instruktiivin 'virheellisestä' käytöstä.»

Näin muistelee entinen oppilaani maisteri Seppo Kahila Virittäjässä 1977 s. 118. Jotta tällainen muka ivallisen näkökäsitykseni aina arvossa pitämästäni kirjailija Haanpäästä ei jäisi lehtemme lukijoille tuon suullisen muistelman varaan, saanen kopioida aikakauslehti Suomalaisen Suomen 1958-vuoden numerosta 1 sivulta 41 Matti Kuusen kanssa käymästäni ns. instruktiiviattribuuttia koskeneesta polemiikista seuraavan otteen: »Kun niinkin valistuneelle maallikolle kuin yliopistomies Matti Kuuselle näyttää yhä tuottavan vaikeuksia puheenaolevan lauseopin seikan ymmärtäminen, ei ole ihme, että itseoppinut synnynnäinen tyyliniekka Pentti Haanpää on muutaman kerran hairahtanut kirjoittamaan: 'Pirtti . . . levein, likaisenvälkein palkein', 'Seppä . . . mustin väkevin kourin', . . . 'mies . . . pitkin solakoin kasvoin', 'Sellainen pitkä kirje, korein merkein ja leimoin'. Pentti Haanpäälle on käsitykseni mukaan kyllä Kieletär nyökännyt niin vakuuttavasti, että nuo huonojen esikuvien aiheuttamat rikkeet suomen kielen luontoa vastaan (ja muutamat muut lauseopilliset kömmähdykset, joita hänen teoksistaan voi hakien löytää) eivät pudota runoilijanviittaa hänen hartioiltaan. — — Oikeaan ratkaisuun hän on jo ilman koulutustakin enimmäkseen ohjautunut, esim. kirjoittaessaan: 'Toinen heistä oli . . . lihava hahmo nainen, käsivarret paljaat ja pyöreät'. » — Viittaus runoilijanviitan pudottamisesta selittyy siitä saksalaisen tyylinutkijan Theodor Haeckerin sitaatista, jonka olin esittänyt saman keskustelun yhteydessä edellisenä vuonna (1957) s. 574: »Yksistään kieli kuuluu niin ehdottomasti runoilijaan, että sen valtuuttamatta ei kukaan voi olla runoilija; vasta kun kieletär on selvästi ja vilpittömästi nyökännyt suostumuksensa, hänet on hyväksytty: jos se pudistaa päätänsä, mies voi olla kunnioitettava, hän voi olla nero, vaikkapa pyhimys — runoilija hän ei ole.»

Lauri Hakulinen